

FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ĊIVILI

IMĦALLEF

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.

ILLUM, l-Erbgha, 15 ta' Novembru, 2017

Kawża Numru 40

Rik. Nru. 795/13JRM

Pierre **FALZON** u Helen Falzon

VS

Anthony **BORG**

Il-Qorti:

Rat ir-Rikors Maħluf imressaq fid-19 ta' Awwissu, 2013, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissrin, l-atturi eżekutati talbu biex din il-Qorti (i) issib ma tiswiex u mingħajr ebda effett fil-liġi kambjala għall-import ta' tliet mitt elf euro (€ 300,000) minnhom aċċettata favur l-imħarrek; (ii) tannulla u tħassar it-titolu eżekuttiv miksub mill-imħarrek kontrihom bis-saħħa tal-imsemmija kambjala; u (iii) issib li ma jiswewx fil-liġi l-atti ta' Subbasta numru 69 tas-sena 2012 immedija mill-imħarrek fl-ismijiet "*Anthony Borg vs Pierre u Helen Falzon*" b'eżekuzzjoni tat-titolu eżekuttiv miksub bis-saħħa tal-imsemmija kambjala. Talbu wkoll l-ispejjeż u żammew shiħ kull jedd tagħhom għal azzjonijiet oħra kontra l-imħarrek;

Rat id-degriet tagħha tal-5 ta' Settembru, 2013, li bih ordnat in-notifika tal-atti lill-imħarrek u tat direttivi lill-atturi dwar it-tressiq tal-provi min-naħa tagħhom;

Rat it-Twegiba Maħlufa mressqa mill-imħarrek eżekutant fit-18 ta' Settembru, 2013, li biha laqa' għall-azzjoni attriċi billi, b'mod preliminari, qal li l-azzjoni waqgħet bil-preskrizzjoni maħsuba fl-artikolu 1222(1) tal-Kodiċi Ċivili dwar azzjonijiet rexxissorji msejsa fuq il-qerq tal-kontroparti, u li l-azzjoni mibdija mill-atturi ma kinitx tiswa għaliex ma saritx kif mitlub fl-artikolu 253(e) tal-Kodiċi tal-Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili. Fil-mertu, laqa' billi ċaħad li l-kambjala taħbi xi ammonti li mhumiex dejn mistqarr mill-atturi jew xi imghaxijiet oghla minn dawk li tippermetti l-liġi. Seħaq li kellu jdur għall-proċeduri tal-bejgħ ta' ġid l-atturi b'irkant taħt l-awtorita' tal-Qorti għaliex b'dan il-mod biss seta' jittama li jithallas dak imsemmi fil-kambjala, ladarba l-atturi kienu midjunin ma' ħafna persuni oħrajn. Ċaħad ukoll li meta ħa l-pussess tal-kambjala din kienet "*in bjank*" jew li xi tagħrif fiha ma kienx innizzel sa minn qabel ma nġhatatlu;

Rat id-degriet tagħha tal-5 ta' Diċembru, 2013¹, li bih ħatret lill-Avukat Maria Dolores Gauċi bħala Assistent Ġudizzjarju biex tiġbor il-provi tal-partijiet;

Rat ix-xhieda mressqa mill-partijiet quddiem l-imsemmija Assistent Ġudizzjarju, magħduda l-provi dokumentali mressqin minnhom;

Rat id-degriet tagħha tat-22 ta' Lulju, 2015², li bih ħatret lil Dottor Anthony Abela Medici bħala espert tal-kitba biex jirrelata dwar il-firem fuq il-kambjala mertu tal-kawża u l-kalligrafija tal-partijiet u ta' ħu l-imħarrek, liema ħatra tħassret b'degriet tal-5 ta' Lulju, 2016, fuq talba tal-partijiet;

Rat il-verbali tas-smiġħ bejn il-5 ta' Mejju, 2016 u t-2 ta' Frar, 2017, li fihom il-partijiet kienu qegħdin jippruvaw jilħqu arrangament barra l-Qorti;

Semgħet id-dikjarazzjoni magħmula mill-avukati tal-partijiet waqt is-smiġħ tat-2 ta' Frar, 2017³, li biha għarrfu lill-Qorti li l-partijiet ma kinux waslu f'arrangament bonarju bejniethom u kienu joqogħdu fuq il-provi li joħorgu mill-atti tal-kawża u li l-Qorti setgħet tħalli l-kawża għas-sentenza bla ħtieġa li ssir trattazzjoni tal-għeluq;

Rat l-atti kollha tal-kawża u kif ukoll dawk tal-Ittra Uffiċjali (3723/11) li rrendiet eżekuttiva l-kambjala mertu tal-każ u wkoll l-Att tas-Subbasta (Immobbli) 69 tal-2012;

¹ Paġ. 34 tal-proċess

² Paġ. 166 tal-proċess

³ Paġ. 175 tal-proċess

Rat id-degriet tagħha tat-2 ta' Frar, 2017, li bih halliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni biex twaqqaf s-siwi ta' kambjala u biex twaqqaf l-eżekuzzjoni tagħha fi proċedura ta' subbasta. L-atturi (minn issa 'l hemm imsejja "l-eżekutati"), bħala l-aċċettanti ta' kambjala, qegħdin jgħidu li l-kambjala ma tiswiex għaliex mhux minnu li huma qatt kellhom jagħtu lill-imħarrek (minn issa 'l hemm imsejja "l-eżekutant") is-somma li tisemma fuqha u li l-eżekutant ha f'idejh kambjala vojta iffirmata "in bjank" mill-attur eżekutat u mela l-ammont fuqha kif deherlu hu. Billi, bis-saħħa tal-imsemmija kambjala, l-eżekutant nieda proċedura ta' bejgħ ta' ġidhom b'irkant taħt l-awtorita' tal-Qorti, iridu li l-Qorti ssib li l-imsemmija kambjala ma tiswiex u li, għalhekk, jithassar ukoll il-proċess tal-imsemmi irkant ġudizzjarju li tnieda b'eżekuzzjoni tal-kambjala, u fejn ġidhom immobbli kollu qiegħed jintalab il-bejgħ tiegħu b'irkant, meta l-eżekutant jaf sewwa li dak il-ġid jiswa fil-wisgħa aktar mill-ammont muri fuq il-wiċċ tal-kambjala;

Illi għal din l-azzjoni l-eżekutant laqa' billi, b'mod preliminari, qal li l-azzjoni waqgħet bil-preskrizzjoni maħsuba fl-artikolu 1222(1) tal-Kodiċi Ċivili dwar azzjonijiet rexxissorji msejsa fuq il-qerq tal-kontroparti, u li l-azzjoni mibdija mill-eżekutati ma kinitx tiswa għaliex ma saritx kif mitlub fl-artikolu 253(e) tal-Kodiċi tal-Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili. Fil-mertu, laqa' billi ċaħad li l-kambjala taħbi xi ammonti li mhumieq dejn mistqarr mill-eżekutati jew xi imgħaxijiet oġħla minn dawk li tippermetti l-ligi. Seħaq li kellu jdur għall-proċeduri tal-bejgħ ta' ġid l-eżekutati b'irkant taħt l-awtorita' tal-Qorti għaliex b'dan il-mod biss seta' jittama li jithallas dak imsemmi fil-kambjala, ladarba l-eżekutati kienu midjunin ma' ħafna persuni oħrajn. Ċaħad ukoll li meta ha l-pussess tal-kambjala din kienet "in bjank" jew li xi tagħrif fiha ma kienx inniżżel sa minn qabel ma ngħatatlu;

Illi mill-fatti rilevanti li joħorgu mill-atti jirriżulta li bis-saħħa ta' kitba privata tal-15 ta' Novembru, 2009⁴, il-kumpanija P.E.R.G. Limited iddikjarat lill-nnifisha midjuna lejn l-eżekutant fis-somma ta' mitejn elf euro (€ 200,000) mogħtija lilha b'self "*brevi manu*" qabel dakinhar u li kellha tintradd lura lill-istess eżekutant bla mgħax fi żmien sitt (6) xhur minn dakinhar;

⁴ Dok "A", f'paġġ. 6 – 7 tal-proċess

Illi fit-3 ta' Marzu, 2010⁵, inħarġet kambjala mill-eżekutati b'import ta' mitejn elf euro (€ 200,000) li kienet tithallas lill-eżekutant jew fuq ordni tiegħu mit-30 ta' April ta' dik is-sena u li għaddihelu ħuh Jeffrey⁶;

Illi s-self magħmul lil P.E.R.G. Limited ma tħallasx lura fiż-żmien miftiehem. L-attur eżekutat talab lill-eżekutant jaċċetta li jtawwal iż-żmien tal-ħlas lura tas-somma misselfa b'sitt (6) xhur oħra. Talbu wkoll iżid mas-self diġa' magħmul is-somma ta' ħamsa u tletin elf euro (€ 35,000) oħra;

Illi fit-12 ta' Lulju, 2010⁷, l-eżekutati ħargu kambjala (minn issa 'l hemm imsejha "il-kambjala") oħra li kellha tithallas fit-12 ta' Settembru ta' dik l-istess sena għall-ordni tal-eżekutant biex tagħmel tajjeb għad-dejn ta' P.E.R.G. Limited (li qabel kien jisimha City Butcher Co Ltd.), li l-attriċi eżekutata hija kemm direttur tagħha u għandha wkoll ir-rappreżentanza ġudizzjarja tagħha⁸. L-eżekutant jgħid li din il-kambjala wkoll intbagħtet lilu ma' ħuh⁹. Dwar it-talba tal-eżekutat biex jissellef ħamsa u tletin elf euro (€ 35,000) oħra l-eżekutant jgħid li ma wasalx;

Illi l-eżekuzzjoni tal-kambjala ntalbet b'ittra uffiċjali tat-18 ta' Novembru, 2011¹⁰, maħruġa mill-eżekutant għall-finijiet tal-artikolu 256(2) tal-Kap 12. F'dik l-ittra uffiċjali, l-eżekutant talab lill-eżekutati jħallsuh is-somma ta' tliet mitt elf euro (€ 300,000) rappreżentanti l-import tal-imsemmija kambjala. Minkejja li l-eżekutati Falzon laqgħu n-notifika tal-ittra uffiċjali, ma bdew l-ebda proċedura biex jikkontestawha u lanqas ippruvaw iwaqqfu l-eżekuzzjoni tagħha;

Illi fit-13 ta' Lulju tal-2012¹¹, l-eżekutant nieda proċeduri eżekuttivi biex jitlob il-bejgħ ta' ġid immobbli tal-eżekutati b'irkant taħt l-awtorita' tal-Qorti;

Illi l-eżekutati fethu din il-kawża fid-19 ta' Awwissu, 2013;

Illi b'degriet ta' din il-Qorti (diversament presjeduta) tal-14 ta' Ottubru, 2015¹², il-proċedura tal-bejgħ b'Subbasta twaqqfet minħabba li, sadattant, il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti Istrutturja kienet ħarġet Ordni ta' Iffriżar tal-Ġid tal-eżekutati fit-13 ta' Lulju, 2015;

⁵ Dok "AB1" f'paġ. 57A tal-proċess

⁶ Xhieda tal-eżekutant u tal-attur eżekutat f'paġġ. 53 – 4, 60 u 73 tal-proċess

⁷ Dok "B" f'paġ. 8 tal-proċess

⁸ Dok "C", f'paġ. 9 tal-proċess

⁹ Xhieda tiegħu f'paġ. 67 tal-proċess

¹⁰ I.U. 3723/11

¹¹ Subb. Nru. 69/12 Immobbli

¹² Rik. Nru. 728/13JPG

Illi bħala konsiderazzjonijiet ta' xejra legali marbuta mal-każ li l-Qorti għandha quddiemha xieraq jingħad li l-liġi tipprovdi li kambjala jew *promissory note* maħruġin skond il-Kodiċi tal-Kummerċ jitqiesu bħala titoli esekuttivi, hekk kif tintbagħat lill-aċċettant ittra uffiċjali wara li tagħlaq id-data tal-ħlas tagħha u ma tkunx għadha tħallset. Il-liġi trid li l-ittra uffiċjali mibgħuta lid-debitur aċċettant tavżah, taħt piena ta' nullita', bil-jedd tiegħu li jopponi dik it-talba għall-ħlas fi żmien għoxrin jum min-notifika lilu tal-istess ittra billi jressaq rikors li biha jopponi l-esekuzzjoni ta' kambjala jew *promissory note* bħal dik¹³. Il-liġi ssemmi wkoll għal liema raġunijiet persuna intimata tista' tressaq talba ta' oppożizzjoni għall-eżekuzzjoni tal-kambjala jew il-*promissory note*, għal kollox jew f'biċċa minnha;

Illi qabel ma l-Qorti tgħaddi biex tistharreġ it-talbiet attriċi fid-dawl ta' dak li għadu kif ingħad, jidher xieraq li tqis l-ewwel l-**eċċezzjonijiet preliminari** li qajjem l-eżekutant għall-azzjoni mibdija mill-atturi eżekutati. Dawn l-eċċezzjonijiet baqa' ma rtirahomx, u lanqas deherlu li kellu jressaq sottomissjonijiet biex jiddefendihom;

Illi l-ewwel **eċċezzjoni preliminari** mqajma mill-eżekutant hija li l-azzjoni tal-atturi waqgħet bil-preskrizzjoni tas-sentejn maħsuba fl-artikolu 1222 tal-Kodiċi Ċivili dwar azzjonijiet rexxissorji msejsa fuq il-qerq. Minbarra li l-liġi titlob li qorti tiddeċiedi dwar l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni b'kap għaliha fis-sentenza¹⁴, huwa biss f'każ li l-Qorti ssib li l-imsemmija eċċezzjoni m'hijiex tajba li mbagħad ikollha għalfejn tgħaddi biex tqis il-każ fil-mertu;

Illi l-artikolu 1222 tal-Kodiċi Ċivili jgħodd għall-każijiet fejn ir-rexxissjoni ta' obligazzjoni tintalab minħabba vjolenza, żball, eġm il doluż, stat ta' interdizzjoni jew nuqqas ta' eta' tal-parti kontraenti, u kif ukoll fil-każijiet ta' obligazzjoni bla kawża jew imsejsa fuq kawża falza. Iż-żmien preskrittiv f'dak l-artikolu huwa ta' sentejn, li, fil-każ biss ta' vjolenza, jibda għaddej minn dakinhar li l-vjolenza fuq il-parti li titlob ir-rexxissjoni tieqaf; imma fil-każijiet l-oħrajn ta' żball, eġm il doluż jew kawża falza, minn dakinhar li jinkixef id-difett¹⁵; filwaqt li fejn l-obbligazzjoni hija mingħajr kawża, iż-żmien ta' sentejn jibda minn dakinhar tal-kuntratt¹⁶;

Illi l-eżekutati jsejsu l-kawża mibdija minnhom fuq aktar minn kawża rexxissorja waħda. Dawn huma, (a) l-ineżistenza tal-kawża¹⁷; (b) l-abbuż ta' fiduċja u l-malafidi tal-eżekutant¹⁸; u (ċ) is-simulazzjoni tal-ftehim;

¹³ *Proviso* tal-art. 253(e) tal-Kap 12

¹⁴ Art. 730 tal-Kap 12

¹⁵ Art. 1223(1) tal-Kap 16

¹⁶ Art. 1223(2) tal-Kap 16

¹⁷ Ir-raba' premessa tar-Rikors Mahluf

¹⁸ Il-hames premessa tar-Rikors Mahluf

Illi l-kambjala nħarġet bid-data tat-12 ta' Lulju, 2010, u l-kawża nfetħet fid-19 ta' Awwissu, 2013. Dan ifisser li, safejn l-azzjoni attriċi tinbena fuq in-nuqqas ta' kawża, l-azzjoni waqgħet biż-żmien preskrittiv, li bil-liġi jibda jgħodd minn dakinhar tal-kuntratt: f'dan il-każ, ir-rabta kuntrattwali maħluqa bil-kambjala nħalqet dakinhar li nħarġet;

Illi safejn l-azzjoni tal-eżekutati tissejjes fuq l-abbuż ta' fiduċja jew il-malafidi, iż-żmien kellu jibda għaddej minn dakinhar li l-qerq jinkixef. Ladarba l-eżekutant qajjem l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni, kien jaqa' fuqu li juri lill-Qorti, skond hu, meta kien li l-atturi eżekutati setgħu ntebħu b'dak li huma jqisu l-qerq tiegħu u għalhekk minn meta setgħet tinfetaħ il-kawża¹⁹. Minn dan kollu ma għamel xejn. Jekk imbagħad wieħed iqis meta kien li huwa ressaq it-talba ġudizzjarja konta l-eżekutati biex iħallsu l-import tal-kambjala – fit-18 ta' Novembru, 2011 – wieħed isib li, bejn it-tressiq tal-imsemmi att ġudizzjarju u l-jum meta nfetħet il-kawża s-sentejn ma kinux għaddej;

Illi mbagħad, safejn l-azzjoni attriċi tissejjes fuq il-kawżali tas-simulazzjoni, il-preskrizzjoni msemmija mill-eżekutant ma tgħoddx għaliex fil-każ tas-simulazzjoni huwa meqjus li l-obbligazzjoni ma teżistix, għall-kuntrarju ta' każ fejn hemm lok ta' rexxissjoni, fejn l-obbligazzjoni tkun teżisti imma hija milquta minn nuqqas ta' element essenzjali għas-siwi tagħha²⁰;

Illi għalhekk, fid-dawl tal-konsiderazzjonijiet li saru, il-Qorti ssib li, ħlief fir-rigward tal-kawżali attriċi tan-nuqqas ta' kawża, l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni mqajma mill-eżekutant mhijiex tajba u mhix sejra tintlaqa';

Illi bit-**tieni eċċezzjoni preliminari**, l-eżekutant imħarrekk jgħid li l-azzjoni attriċi ma tiswiex għaliex imissha saret fis-sura maħsuba fl-artikolu 253(e) tal-Kodiċi tal-Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili;

Illi huwa minnu li l-eżekutant mexxa mal-liġi u nieda l-proċedura meħtieġa biex irrenda l-kambjala eżekuttiva²¹. Mill-istess ittra ufficjali, ħareġ ukoll li l-eżekutant widdeb lill-eżekutati intimati kif kellhom jimxu biex jattakkaw il-pretensjoni li huwa ressaq kontribom f'dik il-proċedura. Ħareġ mill-provi wkoll²² li l-atturi eżekutati ma nqadewx bil-proċedura biex iżommu l-eżegwibilita' tal-kambjala fiż-żmien lilhom mogħti mil-liġi wara li laqgħu n-notifika tagħha;

¹⁹ Art. 2137 tal-Kap 16

²⁰ Ara, P.A. 26.6.1958 fil-kawża fl-ismijiet *Cremona et vs Abela et* (Kollez. Vol: XLIII.ii.762) u App. Ċiv. 12.3.1976 fil-kawża fl-ismijiet *Rokku Cachia vs Orenzo Hili* (mhix pubblikata) fost oħrajn

²¹ Art. 256(2) tal-Kap 12

²² Xhieda tal-attur f'pag. 159 tal-proċess

Illi dan kollu jfisser li l-kambjala ġabret is-saħħa ta' titolu eżekuttiv. Din il-qagħda legali tat saħħa lill-proċeduri li l-eżekutant fetaħ biex jeżegwixxi l-istess titolu eżekuttiv. Dawk il-proċeduri kienu jikkonsistu fl-att eżekuttiv tat-talba tal-bejgħ ta' ġid tal-eżekutati taħt l-awtorita' tal-Qorti;

Illi, minkejja li l-eżekutati naqsu li jinqadew bil-proċedura maħsuba fl-artikolu 253(e) tal-Kap 12, dan ma jfissirx li l-kawża tagħhom tal-lum ma tiswiex. Il-proċedura li jsemmi l-eżekutant hija maħsuba li tilhaq l-effett limitat u speċifiku li twaqqaf kambjala milli ssir titolu eżekuttiv, imma, minħabba li hija proċedura speċjali, ma tistax titwessa' għal aktar minn dak li għalih hija maħsuba. Minbarra dan, it-twaqqif tal-eżekuzzjoni ma jridx jithallat mal-kwestjoni tas-siwi tal-kambjala jew ma' raġuni għat-tħassir tagħha, liema eżerċizzju ma jsirx taħt il-proċedura maħsuba fl-artikolu 253(e) tal-Kapitolu 12, iżda b'kawża mressqa bil-mod ordinarju għal dak il-għan. Kemm hu hekk, il-proċedura taħt l-artikolu 253(e) tal-Kapitolu 12 tqieset minn dejjem bħala rimedju provviżorju lid-debitur tal-kambjala jew *promissory note*, sakemm l-azzjoni għat-tħassir tal-istess kambjala jew *promissory note* tkun tista' titressaq u tkun mistħarrġa minn qorti²³;

Illi għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti tasal għall-fehma li lanqas din l-eċċezzjoni preliminari tal-imħarrek ma hija tajba u mhix ser tilqagħha;

Illi l-Qorti trid tqis it-**talbiet attriċi fil-mertu** fid-dawl tal-premessi li l-atturi eżekutati jressqu. Fil-qofol tagħha, l-azzjoni attriċi timmira li twaqqaf l-effetti tal-kambjala – li, kif ingħad, illum għandha saħħa ta' titolu eżekuttiv – billi trid li jirriżulta li hemm raġuni jew raġunijiet li jagħmluha ma tiswiex;

Illi l-linja ta' azzjoni meħuda mill-eżekutati ma hijiex ħafifa, għaliex, minbarra li huma naqsu li jipproċedu fil-waqt biex iżommuha milli ssir titolu eżekuttiv, tefgħu fuqhom il-piż li jridu jippruvaw tajjeb biżżejjed l-allegazzjonijiet serji li huma jsemmu biex jitolbu t-tħassir tagħha u tal-atti eżekuttivi li tnisslu minnha;

Illi ladarba, f'dan il-każ, il-kambjala baqgħet ma ġietx ġirata, il-Qorti ma tistax lanqas twarrabha għal kollox mill-qafas li fih inħarġet u għal liema obbligazzjoni jew kontrattazzjoni tirreferi²⁴;

Illi l-kambjala nħarġet wara li kienet saret kitba li, bis-saħħa tagħha, il-kumpannija P.E.R.G. Limited kienet stqarret li hija kellha tagħti lill-eżekutant mitejn elf euro (€ 200,000). Ġara li, f'tit żmien wara li saret il-kitba, l-eżekutati ħarġu kambjala favur l-eżekutant għall-ammont imsemmi, fuq talba tiegħu wara

²³ App. Ċiv. 3.2.2012 fil-kawża fl-ismijiet *Ian Pecorella vs Sovereign Caterers Ltd. et*

²⁴ P.A. TM 16.1.2003 fil-kawża fl-ismijiet *John Ġiordmanina et vs Joseph Paċe et*

li ngħata parir minn avukat tiegħu biex isir hekk²⁵. Din il-kambjala kienet timmatura f'April tal-2010;

Illi, billi l-imsemmija kumpannija ma waslitx biex tħallas lura dejnha fiż-żmien miftiehem, inħarġet il-kambjala mertu tal-kawża. Din il-kambjala wkoll inħarġet mill-eżekutati u kienet timmatura f'Settembru tal-2010;

Illi l-atturi eżekutati jgħidu li ħarġu l-ewwel kambjala bħala garanzija għall-ħlas lura tas-somma miftehma fil-kitba. Dan ifisser li huma jistqarru li l-konsiderazzjoni tal-import tal-kambjala kien id-dejn mistqarr minn P.E.R.G. Limited fuq l-imsemmija kitba. Jgħidu wkoll li ħarġu l-ewwel kambjala f'isimhom personalment bħala garanti tal-imsemmija kumpannija, li, matul is-smiġħ tal-kawża, intwera li kienet il-kumpannija li fiha l-eżekutati kellhom interessi, u kienu wkoll għamlu żmien bħala uffiċjali tagħha. Matul is-smiġħ tal-kawża xehdu wkoll li kienet kumpannija tagħhom²⁶;

Illi l-kwestjoni tirrigwarda t-tieni kambjala. Kif ingħad, din ukoll inħarġet mill-atturi eżekutati favur l-eżekutant. Hija din il-kambjala li l-eżekutant irrenda eżekuttiva u li, bis-saħħa tagħha, nieda l-atti tas-subbasta li issa l-eżekutati jridu jħassru;

Illi l-atturi jgħidu li huma qatt ma taw lill-eżekutant il-kambjala għall-import ta' tliet mitt elf euro. Iżidu jgħidu li ma kellhomx għalfejn jgħaddulu kambjala b'dak l-ammont minħabba li l-eżekutant qatt ma silef lilhom jew lil P.E.R.G. Limited dak l-ammont. Fir-rikors promotur, huma jgħidu li l-kambjala waslet f'idejn l-eżekutant b'qerq u b'abbuż tal-bona fidi tagħhom billi approprja bla misthoqq mill-kambjala iffirmata "*in bjank*" meta ma kienx għadu tniżżel l-ammont tal-import tagħha fuqha meta l-eżekutati iffirmawha. Iżidu jgħidu wkoll li l-ammont tal-kambjala hu milqut b'użura billi jgħodd fih imghax oghla mill-oghla mghax li tippermetti l-liġi. Dawn huma t-tliet raġunijiet li l-atturi jgħibu 'l quddiem biex jitolbu t-tħassir tal-kambjala;

Illi matul is-smiġħ tal-kawża, l-atturi qalu li bħala fatt l-eżekutant silef lil P.E.R.G. Limited mija u ħamsin elf euro (€ 150,000) u mhux mitejn elf euro (€ 200,000). L-eżekutant jishaq li ħuh Jeffrey kien qallu jsib mitejn elf euro (€ 200,000) biex jislihom lill-attur u hekk għamel u daqshekk silef. Jgħid ukoll li s-somma ngħatat fi flus kontanti fid-dar tal-atturi. L-atturi eżekutati jgħidu li l-kitba li saret issemmi s-somma ta' mitejn elf euro (€ 200,000) għaliex dik is-somma kienet tghodd fiha imghax fuq is-somma ta' mija u ħamsin elf euro (€ 150,000) li bħala fatt isselfu;

²⁵ Xhieda tal-attur f'paġ. 72 tal-proċess

²⁶ Xhieda tal-attur u tal-attriċi f'paġġ. 70 u 84 tal-proċess

Illi l-Qorti tqis li l-kitba saret mill-attur innifsu bħala nutar pubbliku u ma għandhiex għaliex taħseb li xihadd ġegħelu jikteb dak li ma riedx. Minbarra dan, il-qagħda tieħu xejra partikolari minħabba li huwa nnifsu kellu interessi fil-kumpannija debitrice. Għalkemm tagħraf il-qagħda finanzjarja mwiegħra li l-eżekutati kienu jinsabu fiha dak iż-żmien, il-Qorti ma tistax taççetta li l-eżekutati jressqu xhieda kontra dak mitkub meta ma rriżultax li l-kitba saret taħt xi theddida jew rikatt. Minbarra dan, jistona l-fatt li, kontra x-xhieda tal-atturi, il-kitba mfassla mill-attur eżekutat innifsu tgħid li fuq is-somma misselfa (li kellha tintradd lura fi żmien sitt xhur) ma kellux jgħaddi mgħax;

Illi mbagħad, l-ewwel kambjala nħarġet ġimghat wara l-kitba u l-import tagħha jaqbel mas-somma msemmija bħala d-dejn mistqarr mill-kumpannija debitrice fil-kitba li saret tmien (8) xhur qabel. Hawn ukoll, ma ntweriex li l-kambjala nħarġet kontra r-rieda tal-eżekutati (li lanqas ma kienu huma d-debituri tal-eżekutant): għall-kuntrarju, l-attur xehed li, meta l-eżekutant talbu jggarantixxi d-dejn b'kambjala, l-eżekutati ma sabu l-ebda diffikulta' li jagħmlu dan²⁷ u bagħtuha lill-eżekutant ma' ħuh. Ma ntvera li kien hemm xejn x'izomm lill-eżekutati milli jirrifjutaw li joħorġu dik il-kambjala li kieku tassew kellhom xi pressjoni li ġegħelithom jagħmlu dan kontra r-rieda tagħhom. Wara kollox, is-self lil P.E.R.G. Limited kien diġa' sar u, jekk stess, il-pressjoni kienet fuq l-eżekutant biex jiġbor lura s-somma misselfa li kieku l-kumpannija debitrice kellha tonqos li tasal biex tħallasha lura;

Illi meta d-dejn ta' P.E.R.G. Limited baqa' ma tħallasx saż-żmien miftiehem fil-kitba, l-attur eżekutat talab li ż-żmien tal-ħlas lura jitwal minn sitt (6) xhur għal sena, u li l-eżekutant jgħaddi s-somma oħra ta' ħamsa u tletin elf euro (€ 35,000) b'self mas-somma li P.E.R.G. Limited kienet diġa' sselfet minghandu. Hawnhekk bdiet is-sensiela ta' ġrajjet li wasslet għall-ħruġ tal-kambjala mertu tal-każ, jiġifieri l-kambjala tal-import tat-tliet mitt elf euro (€ 300,000);

Illi l-atturi eżekutati jtennu li din il-kambjala nħarġet b'qerq u b'abbuż ta' fiduċja min-naħa tal-imħarrek eżekutant. L-atturi ma fissrux fiex kien jikkonsisti tali qerq. Irid jingħad li l-eżekutati saru jafu bl-eżekutant bis-saħħa ta' ħuh Jeffrey Borġ, li mal-atturi kien daħal f'negozju ta' xiri ta' immobbli barra minn Malta u liema negozju kien sfaxxa b'telf finanzjarju qawwi għall-atturi eżekutati. Kemm hu hekk, l-atturi jgħidu li Jeffrey Borġ lagħabhom u qarraq bihom hu sakemm ġabhom ta' fuqhom senduqhom u faqqarhom. Jgħidu li n-nefqa kollha li daħħalhom fiha kienet taqbeż is-sitt mitt elf euro (€ 600,000)²⁸. Imma minn dawn il-provi kollha l-Qorti ssib li jekk kien tabilhaqq li kien hemm min qarraq bl-atturi eżekutati kien Jeffrey Borġ u mhux l-eżekutant;

²⁷ Xhieda tal-attur f'pag. 73 tal-proċess

²⁸ Xhieda tal-attributi f'pag. 93 tal-proċess

Illi l-attur jgħid li, meta kien talab lill-eżekutant jaċċetta li jtawwal iż-żmien tal-ħlas lura tas-somma mislufa lil P.E.R.G. Limited, kien talbu jgħaddilu self ieħor ta' ħamsa u tletin elf euro (€ 35,000) li kellhom jithallsu flimkien mas-somma originali miftehma fil-kitba u li kien lest li johroġlu kambjala oħra. L-eżekutant ma wasalx biex għablu dik is-somma żejda, imma l-atturi ħarġu l-kambjala mertu tal-każ xorta waħda u baġtuha, iffirmata u aċċettata minnhom, lill-eżekutant permezz ta' ħuh²⁹;

Illi l-Qorti qieset sewwa dawn iċ-ċirkostanzi u b'mod partikolari x-xhieda tal-atturi eżekutati nfushom. Fil-bidu tal-kawża, l-atturi jgħidu li l-kambjala kienet iffirmata minnhom "*in bjank*". Matul is-smiġħ tal-kawża, huma bdew jgħidu li ma jafux biha u li ma jistax ikun li kienu se johroġu kambjala tal-import ta' tliet mitt elf euro ladarba qatt ma ssejlfu somma bħal dik mill-eżekutant. Min-naħa l-oħra, l-attur eżekutat xehed minn rajh li l-kambjala kien baġhatha hu nnifsu lill-eżekutant permezz ta' hu l-istess eżekutant³⁰, imma kien tabilhaqq kitibha u mliha qabel ma għaddiha lil hu l-eżekutant biex jagħtihelu³¹;

Illi l-Qorti ssib li din ix-xhieda tal-atturi hija x'aktarx kontradittorja. Hija xhieda li ma tħallix lill-Qorti tara liema verżjoni hija l-aktar waħda li jmissha titwemmen, għaliex mogħtija mill-istess atturi fi żminijiet differenti matul is-smiġħ tal-kawża bħallikieku kienet xhieda li tirreferi għal kambjalijiet differenti u mhux l-istess waħda. Fuq kollox, hija xhieda li turi mġiba aktar minn traskurata ta' kif wiehed jagħżel li jimxi fir-rabtiet u obligazzjonijiet tiegħu mal-oħrajn. Dan jieħu xeħta iżjed serja meta wiehed iżomm quddiem għajnejh il-professjoni tal-attur u l-għarfien li tabilfors kellu dwar il-konsegwenzi u l-effetti ta' dak li hu u martu kienu qegħdin jagħmlu;

Illi l-Qorti kienet ukoll ħatret espert tal-kitba biex jistħarreg ix-xilja tal-eżekutati li l-kambjala ma ħarġitx minn idejhom. L-istess atturi eżekutati naqsu li jinqdew minn dik il-ħatra biex jippruvaw ix-xilja tagħhom, u saħansitra talbu li l-Qorti tħassar dik il-ħatra. Din hija ċirkostanza li ddgħajjef il-każ tal-eżekutati, għaliex iċċaħħadhom minn possibilita' ta' prova empirika u fattwali li ssejjes waħda mill-kawżali ewlenin tal-każ kollu tagħhom. Kienet tkun – jekk tabilhaqq kien il-każ – prova qawwija dwar jekk il-kambjala kinitx milquta minn nuqqas serju u gravi li jgħibha ma tiswiex;

Illi fid-dawl ta' dawn il-kunsiderazzjonijiet, il-Qorti ssib li l-atturi eżekutati naqsu li jwettqu l-piż probatorju meħtieġ mistenni minnhom u li jikkonvinċuha ssib favur it-teżi tagħhom. Min-naħa l-oħra, eżami formali ta' dak li jinsab fil-

²⁹ Xhieda tal-attur f'paġġ. 73 – 5 tal-proċess

³⁰ Xhieda tiegħu f'paġġ. 73 tal-proċess

³¹ Xhieda tiegħu f'paġġ. 160 tal-proċess

kambjala juri li hija tħares il-formalitajiet mitluba mil-liġi³². Għalhekk, l-ewwel talba mhijiex sejra tintlaqa’;

Illi fuq is-siwi tal-ewwel talba attriċi jiddependu t-talbiet attriċi l-oħrajn. Ladarba l-Qorti waslet għall-fehma li l-ewwel talba attriċi ma jistħoqqilhiex tintlaqa’, lanqas jistgħu jintlaqgħu t-talbiet attriċi l-oħrajn;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda tiddeċiedi billi:

Tiċhad l-ewwel u t-tieni eċċezzjonijiet preliminari bħala mhux mistħoqqa fil-fatt u fid-dritt, u ssib li l-azzjoni attriċi ma waqgħetx bil-preskrizzjoni u lanqas hija milquta minn irritwalita’;

Tiċhad l-ewwel talba tar-rikorrenti eżekutati miżżewġin Falzon billi ma seħħilhomx juru li l-kambjala mertu tal-każ hija tabilhaqq nulla u bla effett;

Tiċhad it-talbiet attriċi l-oħrajn billi dawn huma konsegwenzjali għall-ewwel talba u joħorgu minnha; u

Tordna wkoll li l-istess atturi eżekutati jhallsu l-ispejjeż tal-kawża.

Moqrija

**Onor. Joseph R. Micallef LL.D.,
Imħallef**

15 ta’ Novembru, 2017

**Geraldine Rickard
Deputat Registratur**

15 ta’ Novembru, 2017

³² Artt. 123 u 129(2) tal-Kap 13